

ANKARA ÜNİVERSİTESİ HUKUK FAKÜLTESİ
2018-2019 AKADEMİK YILI
TİCARET HUKUKU DERSİ A-B ŞUBESİ ARA SINAVI (29.1.2019)

CEVAP ANAHTARI

NOT: CEVAPLARDA KANUN MADDESİ YAZILMASI VEYA YAZILMAMASI PUANLAMADA ETKİLİ DEĞİLDİR. AYRINTILI CEVAPLAR VE KANUN MADDELERİ ÇALIŞMAK İSTEYEN ÖĞRENCİLERE YOL GÖSTERMEK AMACIYLA VERİLMİŞTİR.

OLAY

Ankara’da kurulu (X) Sondaj Makine Üretimi A.Ş ile Gaziantep’te kurulu (Y) Sondaj Ürünleri Ticaret Ltd. Şti. arasında 12.7.2014 tarihinde “Martinel Sondaj Makinelerinin Satışına Aracılık Sözleşmesi” başlıklı bir sözleşme akdedilmiştir. Sözleşme’nin ilgili maddeleri şöyledir:

«1. Tanımlar

İşbu Sözleşme kapsamında

Aracı: (Y) Sondaj Ürünleri Ticaret Ltd. Şti.’yi,

Bölge: Türkiye Cumhuriyeti’nin Güneydoğu Anadolu Bölgesini,

Şirket: (X) Sondaj Makine Üretimi A.Ş’yi (...) ifade eder.

2. Sözleşmenin Kapsamı ve Ücret

(a) “Aracı”, Şirket’in Ek-A’da gösterilen ürünlerinin satışı ve kiralanması “Bölge”de iş geliştirmesine işbu Sözleşmede yer alan yükümlülükleri yerine getirerek yardımcı olacaktır.

(b) “Aracı”nın iş geliştirme hizmeti karşılığında Şirket, “Aracı”ya Ek B’de gösterilen miktarda komisyon ödeyecektir.

(c) Komisyon, “Aracı”nın Ek-A’da belirtilen “Şirket”e ait ürünlerin satışına veya kiralanmasına aktif katkıda bulunması hâlinde ödenecektir. Sözleşme süresi içinde “Bölge”de gerçekleşen satışlarda ve kiralamada “Aracının” aktif katkısı olduğu varsayılır.

4. Ödemeler

(X) Şirket, Müşteri’nin kendisine ödeme yapmasından itibaren 45 gün içinde “Aracı”ya komisyonu ödeyecektir. (...).

(Y) Ltd. Şti, üç yıl boyunca (X) A.Ş’nin ürünlerini yukarıda hükümleri verilen sözleşme uyarınca pazarlamış ve ürünlerin Güney Doğu Anadolu Bölgesi’nde kullanımını arttırmıştır. Üçüncü yılın sonunda kendi müşteri çevresi oluştuğuna inandığından (Y) Ltd. Şti.; (Z) Sondaj Ekipmanları Tedarikçisi A.Ş’nin ürünlerini de, (X) A.Ş’ye haber vermeksizin Güneydoğu Anadolu Bölgesi’nde pazarlamaya başlamıştır. Bu durumu öğrenen (X) A.Ş, 1.12.2018 tarihinde noter aracılığıyla gönderdiği ihtar ile taraflar arasındaki sözleşmenin sona erdiğini bildirerek bir ay içinde 500.000 Avro cezaî şartın kendisine ödenmesini talep etmiştir.

Piyasa payını arttırmak isteyen (Z) A.Ş, ulusal gazeteye verdiği ilânlarda; (X) A.Ş ürünlerinin dayanıksız olduğunu, ucuz ve kalitesiz malzemedan üretildiğini, sondaj ürünleri ile ilgili sorun yaşamak istemeyen kişilerin (X) A.Ş ürünlerini almamaları gerektiğini belirtmiştir.

SORULAR:

1. Taraflar arasındaki ilişkinin hukukî niteliğini ve somut olayı gözönüne alarak (Y) Ltd. Şti.’nin (X) A.Ş’den, ona kazandırdığı müşteriler nedeniyle sözleşmenin sona ermesinden sonra bir talepte bulunup bulunamayacağını gerekçesiyle açıklayınız. (30 puan)

A- Somut olaydaki hukukî ilişkinin niteliği acentelik sözleşmesidir. Çünkü;

Somut olayda tacir, faaliyetlerini genişletmek adına tacir yardımcısından (“Aracı”) yararlanmaktadır. Taraflar arasındaki ilişkinin hukukî niteliğini tespit etmek için, sözleşmedeki yetkilere, tarafların hak ve yükümlülüklerine bakılması gerekir (TBK m. 19/I). Bu sözleşmede çeşitli unsurlar öne çıkmaktadır. Bunların başlıcaları;

- Aracıya belirli bir bölgenin bırakılmış olması (m. 1, 2);
- Aracının, Şirketin ürünlerinin satışına veya kiralanmasına aracılık edeceğinin öngörülmesi (m. 2.a.)

- Aracıya belirli bir miktarda ücret (komisyon) ödenmesinin kararlaştırılması ve bu ödemenin “aktif katkı” koşuluna bağlanması (m. 2b-c),
- Aracının işletme masraflarının kendine ait olması (m. 4),
- Aracının faaliyetinin sürekli olması örnek olarak gösterilebilir.

Tacir yardımcıları, bağımlı veya bağımsız olarak faaliyet gösterebilirler. Olayda, “Aracı”nın kendi ticarî işletmesinin bulunması ve sözleşme uyarınca işletme masraflarının kendine ait olması ve “Aracıya”, aylık sabit bir ücret değil, komisyon ödeneceğinin kararlaştırılması bağımsızlık unsuruna işaret etmektedir. “Aracı”nın aslî yükümlülüğü, şirkete ait ürünlerin satışına veya kiralanmasına aracılık etmektir. Sözleşme hükümlerinden ilişkinin sürekli olduğu da anlaşılmaktadır. Bu veriler çerçevesinde olaydaki ilişkinin hukuki niteliğinin “acentelik sözleşmesi” olduğunun kabulü gerekmektedir. Zira TTK 102.1’de acente; ticarî temsilci, ticarî vekil, satış memuru veya işletmenin çalışanı gibi işletmeye bağlı bir hukukî konuma sahip olmaksızın bir sözleşmeye dayanarak, belli bir yer veya bölge içinde sürekli şekilde ticarî bir işletmeyi ilgilendiren sözleşmelerde aracılık etmeyi veya bunları o tacir adına yapmayı meslek edinen kimse olarak tanımlanmıştır.

B- (Y) Ltd. Şti.’nin (X) A.Ş’den, ona kazandırdığı müşteriler nedeniyle sözleşmenin sona ermesinden sonra bir talepte bulunamaz. Çünkü;

TTK 122, acentelik sözleşmesinin sona ermesi halinde müvekkil tacir tarafından, acenteye denkleştirme alacağı ödemesini düzenlemektedir. Denkleştirme talebinin koşulları TTK 122’nin 1. fıkrasında gösterilmiştir. Denkleştirme talebinin yapılabilmesi için bu koşulların hepsinin birlikte gerçekleşmiş olması gerekir.

Buna göre;

- a) Sözleşme ilişkisi sona ermelidir.
- b) Müvekkil, acentenin bulunduğu yeni müşteriler sayesinde, sözleşme ilişkisinin sona ermesinden sonra da önemli menfaatler elde ediyor olmalıdır.
- c) Acente, sözleşme ilişkisinin sona ermesinin sonucu olarak, onun tarafından işletmeye kazandırılmış müşterilerle yapılmış veya kısa bir süre içinde yapılacak olan işler dolayısıyla sözleşme ilişkisi devam etmiş olsaydı elde edeceği ücret isteme hakkını kaybetmelidir.
- d) Yapılacak ödemenin somut olayın özellik ve koşullarına göre hakkaniyete uygun düşmesi de gerekir.

Somut olayda, sözleşmenin feshedilmesinin nedeni, acentenin sözleşmeden doğan yükümlülüklerini (m. 7) ihlâl etmesidir. TTK m. 122.3’e göre sözleşme müvekkil tarafından haklı sebeplerle feshedilmişse, acentenin denkleştirme talep edemeyeceği düzenlenmiştir. Bu nedenle, acente, (X) A.Ş’ye kazandırdığı müşteriler nedeniyle sözleşmenin sona ermesinden sonra bir talepte bulunamaz.

2. (Y) Ltd. Şti.’nin, (X) A.Ş’den komisyon alacağı olduğu varsayımında, (Y) Ltd. Şti.’nin bu alacak için açacağı davada talep edeceği faizin hukuki niteliğini ve talep edebileceği en yüksek oranı, somut olayı da gözönüne alarak gerekçesiyle belirtiniz. (20 puan)

Faiz, para borçlarında asıl alacağa bağlı fer’i bir borçtur. Faizin, işlediği döneme göre kapital faizi ve temerrüt faizi olarak iki türü bulunmaktadır. Kapital faizi, bir paradan belli bir süre yoksun kalınması nedeniyle, borçluya verilen kredinin bir karşılığı olarak talep edilen fazladan miktardır. Somut olayda, komisyon alacağının ödenmemesi nedeniyle (Y)’nin açacağı davada talep edeceği faiz türü ise temerrüt faizidir. Temerrüt faizi, borcun ifasında temerrüde düşülmesi diğer bir deyişle borcun geç ödenmesi nedeniyle, temerrüde düşülmesinden sonraki zaman için kendiliğinden işleyen faizdir.

Temerrüt faizinin tespitinde çeşitli ihtimaller bulunmaktadır:

Temerrüt faizi oranını taraflar sözleşmede kararlaştırabilirler. Üstelik somut olayda taraflar arasında bir ticarî iş söz konusudur (TTK m. 3 ve TTK m. 19/1.1; tüzel kişi tacirlerin adi sahası bulunmamaktadır). Bu nedenle sözleşmede faiz oranı serbestçe kararlaştırılabilir (TTK m. 8).

Eğer sözleşmede faiz oranı kararlaştırılmamışsa, kural olarak tamamlayıcı hüküm olarak kanunî faiz oranı (%9) üzerinden temerrüt faizi talep edilebilir.

Yanısıra somut olayda faiz talebine konu olacak her iki tarafın ticarî işletmesini ilgilendiren bir işten doğduğundan ve ayrıca acentenin ücret hakkı TTK’da düzenlendiğinden taraflar arasında ticarî iş bulunmaktadır (TTK m. 3) Ticarî işlerde temerrüt faizi TCMB’nin belirlediği avans faiz oranında da talep edilebilir (3095 sayılı Kanun m. 2/II) Dolayısıyla acente avans faiz oranı üzerinden temerrüt faizi talep edebilir.

3. (X) A.Ş'nin (Y) Ltd. Şti. aleyhine cezai şartın ödenmesi için açtığı davada hâkim cezai şartın indirilmesine karar verebilir mi? Çeşitli olasılıkları gözönüne alarak cevaplayınız. (20 puan)

Somut olayda taraflar ticaret şirketi olduklarından tüzel kişi tacir sıfatını haizdirler. Tacir olmaya bağlanan sonuçlardan/külfetlerden biri de, aşırı olduğu iddiasıyla ücret ve cezanın indirilmesini talep etme hakkının tanınmamasıdır. TTK 22'ye göre, tacir sıfatını haiz borçlu, Borçlar Kanunu'nun 121/II, 182/III ve 525. maddelerinde yazılı hallerde aşırı olduğu iddiasıyla ücret veya cezanın indirilmesini mahkemeden isteyemez. Bu hüküm aslında, tacirin basiretli bir iş adamı gibi davranma yükümlülüğünün de özel bir yansımasıdır. TTK m. 22 gereğince taraflar tacir olduklarından, cezai şartın fahiş olduğu iddiası ile indirilmesini talep edemezler.

Ancak bu kuralın bir istisnası bulunmaktadır. Hukuk Genel Kurulu kararı doğrultusunda, eğer öngörülen cezai şart sadece fahiş olmakla kalmayıp aynı zamanda borçlunun ekonomik mahvına yol açacak düzeyde ise; bu oranın indirilmesinin mahkemeden talep edilebileceği kabul edilmektedir. Bu sonuç, esasen TBK'nın ahlaka aykırılık hükümlerinin bir gereği olarak doğmaktadır (TBK m. 27). Bu itibarla kararlaştırılan cezai şart ahlaka aykırı ise, talepte bulunan taraf tacir sıfatını haiz olsa dahi, mahkeme cezai şartın indirilmesine karar verebilir. Somut olaydaki 500.000 Avro tutarındaki cezai şart, bu kapsamda değerlendirilerek tenkis edilebilir.

4.a- (X) A.Ş, hakkındaki gazete ilânları dolayısıyla (Z) A.Ş'ye karşı hukukî yollara başvurmak istemektedir. (X) A.Ş'nin (Z) A.Ş'ye karşı ticaret hukuku kapsamında hangi taleplerde bulunabileceğini ve bu taleplerin hukukî dayanağını açıklayınız. (20 puan)

Türk Ticaret Kanunu'nun 54 vd. maddelerinde haksız rekabet hükümleri düzenlenmektedir. Bu hükümlerin amacı, bütün katılanların menfaatine, dürüst ve bozulmamış rekabetin sağlanmasıdır. Kanun'da sayılan özel haksız rekabet hallerinden birisi de TTK m. 55.a.1'de düzenlenen "kötüleme" halidir. Hükme göre,

"a) Dürüstlük kuralına aykırı reklamlar ve satış yöntemleri ile diğer hukuka aykırı davranışlar ve özellikle;

1. Başkalarını veya onların mallarını, iş ürünlerini, fiyatlarını, faaliyetlerini veya ticarî işlerini yanlış, yanıltıcı veya gereksiz yere incitici açıklamalarla kötülemek" haksız rekabet olarak kabul edilmektedir.

Somut olayda, (Z) A.Ş'nin, ulusal gazeteye verdiği ilânlarda; (X) A.Ş ürünlerinin dayanıksız olduğunu, ucuz ve kalitesiz malzemeden üretildiğini, sondaj ürünleri ile ilgili sorun yaşamak istemeyen kişilerin (X) A.Ş ürünlerini almamaları gerektiğini belirten ifadeleri, gerçeği yansıtmadığı takdirde yukarıdaki hüküm kapsamında haksız rekabet teşkil edecektir. Bu nedenle, (X) A.Ş. taleplerini TTK'da düzenlenen ve özel bir haksız fiil türü olan haksız rekabet hükümlerine dayandırabilir. (X) A.Ş., bu hükümler çerçevesinde haksız fiilin tespitini, def'ini, haksız rekabetin sonucu olan maddi durumun ortadan kaldırılmasını ve kusur şartına bağlı olarak zarar ve zıyanın tazminini talep edebilir.

4.b- (X) A.Ş'nin (Z) A.Ş aleyhine açacağı bu davada görevli mahkeme hangisidir? Gerekçesiyle açıklayınız. (10 puan)

TTK m. 4'e göre her iki tarafın da ticarî işletmesiyle ilgili hususlardan doğan hukuk davaları ve çekişmesiz yargı işleri nispi ticarî davaya vücut verir. Tarafların tacir olup olmadıklarına bakılmaksızın Türk Ticaret Kanunu'nda öngörülen hususlardan doğan hukuk davaları ve çekişmesiz yargı işleri ise mutlak ticarî dava sayılır. Bu hükmün kapsamına giren bir uyuşmazlık varsa bu davanın veya çekişmesiz yargı işinin görülmesinde asliye ticaret mahkemeleri görevlidir (TTK m. 5)

Haksız rekabet hükümleri TTK'da düzenlendiğinden, somut olayda haksız rekabetten kaynaklanan uyuşmazlık nedeniyle açılan dava, mutlak ticarî davaya vücut verecektir. Bu nedenle görevli mahkeme asliye ticaret mahkemesidir.